

Nr 33

Utlåtande i anledning av väckta motioner om förbättring av näringslivets finansieringsmöjligheter, m. m.

Till bankoutskottet har hänvisats följande motioner, nämligen dels de likalydande motionerna nr 583 i första kammaren av herr *Virgin m. fl.* och nr 704 i andra kammaren av herr *Heckscher m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att Kungl. Maj:t måtte

a) verkställa utredning angående förbättring av näringslivets finansieringsmöjligheter i enlighet med de riktlinjer som angivits i motionerna; samt

b) vidtaga de förenklingar, lättnader och andra ändringar i valutaförordningen den 5 juni 1959 som betingas av vad i motionerna närmare anförts;

dels de likalydande motionerna nr 577 i första kammaren av herrar *Dahlén* och *Hilding* och nr 708 i andra kammaren av herrar *Wiklund* och *Keijer*, vari yrkats,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en utredning med uppgift särskilt att

a) utarbeta och framlägga förslag till vidgad användning av kreditgarantisystem för att främja svenskt näringslivs utlandsengagemang,

b) företa en revision av bank- och valutakontrollagstiftning i syfte att undanröja för svenskt näringsliv otidsenliga hinder i fråga om kreditgivning, upplåning och värdepappershandel m. m.;

dels de likalydande motionerna nr 584 i första kammaren av herr *Åkerlund* och nr 707 i andra kammaren av herrar *Regnéll* och *Nordgren*, vari yrkats,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att Kungl. Maj:t

a) skyndsamt utreder och förelägger riksdagen förslag till de ändringar av banklagstiftning och valutareglering som erfordras för att underlätta en anpassning av den svenska kredit- och kapitalmarknaden till den internationella utvecklingen,

b) inför årets riksdag framlägger förslag om införande av s. k. finans-kreditgarantier.

Utskottet har i detta utlåtande behandlat ovannämnda motioner i vad de avser annat än frågor rörande valutaregleringen. I de delar motionerna däremot avser valutaregleringen, har utskottet behandlat dem i sitt ut-

låtande nr 31 i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 134 med hemställan om riksdagens samtycke till förordnande om fortsatt valutareglering, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I förevarande utlåtande har utskottet vidare till behandling upptagit de till utskottet hänvisade likalydande motionerna nr 431 i första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* och nr 518 i andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.*, vari yrkats,

att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om tillsättandet av en sakkunnig utredning i syfte att dels utreda möjligheterna att medelst olika stimulansåtgärder av den art som i motionerna närmare anges åstadkomma en breddning av det personliga aktieägandet, dels framlägga förslag till dylika åtgärder.

Beträffande motiveringen för de här redovisade yrkandena hänvisas till motionerna II: 704, I: 577, II: 707 och I: 431.

Till utskottet har efter remiss yttranden över motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 i här förevarande delar inkommit från fullmäktige i riksbanken, kommerskollegium, Sveriges industriförbund, Svenska bankföreningen, Sveriges hantverks- och industriorganisation samt Sveriges köpmannaförbund. Kommerskollegium har överlämnat yttranden från rikets samtliga handelskamrar. Över motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 har remissyttranden även avgivits av exportkreditnämnden (som berört endast frågorna om finanskreditgarantier och investeringsgarantier) och Landsorganisationen i Sverige. Riksbanksfullmäktige har vidare efter remiss avgivit yttrande över motionerna I: 431 och II: 518.

Frågorna om finanskreditgarantier och investeringsgarantier har tidigare behandlats av årets riksdag, varför här icke redovisas vad remissinstanserna anfört i dessa ämnen.

Riksbanksfullmäktige avstyrker samtliga de yrkanden som framförts i motionerna. Som motivering härför anför fullmäktige:

Gemensamt för motionerna är att de tar sin utgångspunkt i det svenska näringslivets aktuella finansieringsproblem. Fullmäktige vill först erinra om att dessa problem kan ha till sin art olika bakgrund. Dels kan de vara en följd av att konjunkturläget kräver en sådan kreditpolitik att en åtstramning av kreditgivningen är erforderlig. Dels kan de vara beroende av institutionella ofullkomligheter på kreditmarknaden.

I den mån finansieringsproblemen är ett uttryck för en reell brist på resurser för att tillgodose ytterligare investeringsbehov kan de givetvis icke undanröjas med åtgärder som endast berör tekniken på kreditmarknaden. De är då, kan det sägas, resultatet av en kreditpolitik som strävar efter samhällsekonomisk balans — en balans som lika väl som goda finansieringsmöjligheter är en nödvändig förutsättning för näringslivets sunda utveckling.

Däremot torde allmän enighet råda om att vad som kan kallas institu-

tionella hinder för en tillfredsställande lösning av företagens finansieringsproblem bör undanröjas. Exempel på sådana hinder är att långivande eller låneförmedlande institutioner saknas för vissa låntagargrupper, att lämpliga låneinstrument inte utformats, att formella säkerhetskrav gör det svårt att utnyttja ett företags verkliga kreditkapacitet. De här behandlade motionerna sysselsätter sig i hög grad med dessa institutionella problem. Det stora område, som de därmed spänner över, gör det svårt att tänka sig att en enda utredning skulle behandla komplexet i dess helhet. En expertutredning har emellertid redan igångsatts om den framtida balansen på olika delar av kreditmarknaden. Vidare kan förväntas att väsentliga delar av den grundläggande lagstiftningen på kreditväsendets område kommer att omprövas, bl. a. ur de här aktuella synpunkterna, inom den kreditinstitututredning som tillkallades 1962. Slutligen må erinras om att en anpassning av kreditmarknaden till de nya finansieringsproblemen och till kapitalmarknadens starka tillväxt oavbrutet pågår, delvis oberoende av utredningar eller lagändringar. Här kan nämnas aktivisering och grundande av kreditbolag och experiment med nya typer av obligationer.

Mot fullmäktiges beslut har reservation avgivits av herrar *Kollberg* och *Svärd*, vilka anfört följande:

Utan att vi för vår del kunnat godtaga alla de synpunkter och argument som anförs i de remitterade motionerna hävda vi, att de i dessa behandlade problemen äro av sådan vikt att de väl förtjäna att göras till föremål för en förutsättningslös utredning. Vi anse därför att fullmäktige bort tillstyrka en sådan.

Även *LO* avstyrker förslagen i de motioner över vilka *LO* har yttrat sig. *Kommerskollegium* uttalar i sitt remissyttrande följande:

De av motionärerna framförda frågorna äro ingalunda nya, utan de ha under senare år stått i centrum för den allmänna debatten. I själva verket beröra frågorna det för hela vårt land så betydelsefulla spørsmålet om huru den ekonomiska politiken lämpligen bör bedrivas. Alla torde vara ense om att den bör vara sådan att det svenska näringslivet blir så effektivt som möjligt utan att skadeverkningar från samhällelig synpunkt uppstå. Det ligger i sakens natur, att i detta sammanhang svåra avvägningsproblem anmäla sig och att åsikterna skära sig när det gäller att finna de rätta lösningarna. Ingen lär kunna med fog hävda, att icke statsmakterna med uppmärksamhet följa utvecklingen och de åtgärder vidtagas som av dem bedömas såsom lämpliga med hänsyn till rådande förhållanden, varvid självfallet också det internationella läget beaktas. Det är icke anmärkningsvärt, om det från näringslivets sida göres gällande att andra åtgärder skulle vara lämpliga eller att den ekonomiska politiken borde följa andra riktlinjer.

De övriga remissinstanserna tillstyrker allmänt motionärernas förslag i förevarande delar.

Sveriges industriförbund anför bl. a. följande:

Att skapa bättre finansieringsmöjligheter för företagen är i nuvarande läge ett centralt problem. Bakgrunden härtill är icke minst att industrins investeringar under en följd av år visat en mycket svag utveckling och att

de prognoser, som gjorts för 1964, tyder på en fortsatt stagnation. Som framhållits i förbundets hösttalande 1963 torde detta bland annat bero på den ogynnsamma pris- och kostnadsutvecklingen samt den internationella konkurrenssituationen. Den ekonomiska politiken har även i vissa avseenden lett till försämrade kapitalförsörjningsmöjligheter för industrin. De förslag, som framlagts i statsverkspropositionen med syfte att förbättra företagens finansieringsmöjligheter, kan icke anses tillfyllest.

Som bekant har självfinansieringen inom näringslivet minskat väsentligt under senare år. Man bör därför i första hand sträva efter att skapa bättre förutsättningar för hög självfinansiering. Detta är ett villkor för att mer riskfyllda och expansionsfrämjande investeringar skall komma till stånd.

Stockholms handelskammare yttrar:

I fråga om möjligheterna att förbättra näringslivets yttre finansiering och att stimulera sparande och företagsbildning har handelskammaren icke ansett sig böra i förevarande sammanhang bedöma de i motionerna framförda skilda förslagen. Att olika åtgärder är påkallade att förbättra näringslivets kapitalförsörjning och att åstadkomma bästa möjliga utnyttjande av landets samlade kapitalresurser är ställt utom tvivel. Handelskammaren tillstyrker därför att en utredning av berörda problemkomplex kommer till stånd och förutsätter att de i motionerna framkastade uppslagen därvid görs till föremål för prövning.

Skånes handelskammare anför:

Den bedömning av den ekonomiska politiken på ifrågavarande område som ligger till grund för de i motionerna väckta förslagen sammanfaller i stort sett med handelskammarens egen uppfattning. Mot bakgrunden av den allt starkare internationella orientering, som det svenska näringslivet av välkända orsaker kommit att förete måste det enligt handelskammarens mening framstå som betydelsefullt att vårt land kan hålla jämna steg med våra främsta konkurrentländer när det gäller en av internationaliseringstendenserna betingad anpassning och utbyggnad av den institutionella ramen för företagens finansiella handlande. Dagens internationella konkurrenssituation nödvändiggör stora och kapitalkrävande insatser av svensk företagsamhet, insatser som i betydande utsträckning är beroende av de till buds stående möjligheterna till extern finansiering. De svenska företagen befinner sig otvivelaktigt härvidlag i ett visst underläge i förhållande till sina utländska konkurrenter till följd av de restriktioner som alltjämt föreligger på här ifrågavarande avsnitt av vår ekonomiska politik. För handelskammaren står det klart att en omprövning av politiken i dessa hänseenden icke får dröja — den är i vart fall i längden ofrånkomlig — om icke en önskvärd fortsatt expansion av den svenska ekonomin skall hämmas.

I sitt särskilda remissyttrande över motionerna I:583 och II:704 framför *Svenska bankföreningen* bl. a. följande synpunkter:

I debatten om dessa frågor har ibland gjorts gällande, att en sänkning av självfinansieringsgraden icke behöver innebära någon egentlig olägenhet, om blott tillgången på krediter samtidigt ökar i någotsånär motsvarande takt. Ett sådant resonemang är emellertid icke hållbart. När det blir fråga om investeringar där utsikterna till vinst är svårbedömbara och avlägsna, vill företagarna helt naturligt ej gärna lita till lånat kapital, som ju kräver omedelbar och fortlöpande förräntning. Som ett betydelsefullt exempel på

investeringar av nu åsyftat slag må nämnas investeringar för forskning. Om investeringslusten i vårt näringsliv skall kunna bibehållas och, vilket är önskvärt, ytterligare stimuleras, är det därför av vikt att åtgärder vidtages för att åter vidga självfinansieringsmöjligheterna. Vid övervägandet av olika tänkbara utvägar därtill bör de av motionärerna framförda förslagen till skattelättnader genom medgivande till avskrivning på återanskaffningsvärdet å maskiner, snabbare avskrivning av byggnader i rörelse och uppläggande av självfinansieringsfonder enligt bankföreningens mening tillmätas hög prioritet.

Samtidigt bör insatser också göras för att underlätta för företagen att utifrån draga till sig riskkapital. Sannolikt skulle en hel del i den vägen kunna vinnas genom att vidga försäkringsbolagens rätt att göra placeringar i aktier. Den kanske största vikten måste dock, såsom motionärerna framhåller, fästas vid att söka intressera småspararna för aktieplaceringar. Den ganska talrika förekomsten av aktiesparkklubbar o. dyl. visar att man redan nu kunnat komma rätt långt i detta avseende, men mera borde kunna uträttas. I första hand får väl detta bli en uppgift för det enskilda näringslivet, men i viss utsträckning torde medverkan från det allmännas sida vara erforderlig. Erfarenheten visar att småsparare vid aktieplaceringar lägger stor vikt vid att erhålla en god riskspridning och därför gärna förvärvar aktier i börsnoterade förvaltningsföretag med värdefull och väl differentierad portfölj. För att underlätta sådana förvärv är det önskvärt att banklagens förbud mot belåning av holdingsbolagsaktier upphäves eller åtminstone modifieras. Vidare är att märka, att en aktieemission som riktar sig till småspararna kan bli en rätt osäker eller åtminstone tidskrävande affär. För det emitterande företaget skulle följaktligen mången gång vara till fördel, om den aktiestock varom är fråga först kunde i sin helhet övertagas av ett emissionsinstitut. Bankföreningen ansluter sig därför till motionärernas förslag om sådan ändring i banklagen att det blir möjligt att bilda emissionsinstitut i bankernas regi.

Sveriges hantverks- och industriorganisation sammanfattar sin inställning sålunda:

Organisationen, som i första hand företräder företagen inom hantverket och mindre och medelstora industriföretag, har under senare år i en rad skilda sammanhang understrukit nödvändigheten av att dessa företagsgrupper får tillräckliga möjligheter såväl till självfinansiering som till lån för omställning, rationalisering och anpassning av produktionen till den snabba ekonomiska och tekniska utvecklingen. Den för närvarande minskade investeringsbenägenheten inom näringslivet tyder på att dessa problem inte är begränsade till småföretagssektorn utan även berör andra grupper.

Vi har vidare framhållit, att initialkostnaden för nyetablering och överhuvudtaget kapitalbehovet även för småföretag i dag är av en helt annan storleksordning än tidigare. Företag som vill bestå och expandera måste dels få tillräckliga möjligheter till självfinansiering, dels på rimliga villkor kunna dra till sig kapital för de riskbetonade investeringar som det här i stor utsträckning är fråga om. Bl. a. har vi reagerat mot att företag, som inte arbetar i aktiebolagsform, i vissa avseenden är sämre lottade i fråga om fondmässig konsolidering.

Den förordade utredningen om förändringar i banklagstiftningen tillstyrkes av flertalet remissinstanser.

LO anför dock att frågorna om banklagstiftningens säkerhetsbestämmelser och om reglerna för medelfristig utlåning, även till utländska företag, redan synes behandlas av kreditinstitututredningen. LO anser det därför lämpligt att för ett slutligt ställningstagande avvakta resultaten av densnas arbete.

Även *Svenska bankföreningen* påpekar, att frågan om en revision av banklagens bestämmelser om bundna lån torde vara föremål för övervägande inom kreditinstitututredningen. Enligt föreningen bör dock utan hinder härav omedelbart kunna genomföras en begränsad uppmjukning, så att det bleve möjligt att lämna medellång kredit i samband med exportaffärer. Bankföreningen framhåller i detta sammanhang:

Vad angår banklagstiftningen vill bankföreningen i likhet med motionärerna understryka, att de snäva begränsningarna i bankernas rätt att lämna bundna lån ofta ter sig som en kännbar olägenhet, framför allt när det rör sig om internationella affärer. I utlandet har särskilt medelfristig bankkreditgivning på senare tid fått en växande omfattning. Där har man också i allmänhet avstått från att ingripa reglerande i fråga om krediternas löptid och överlämnat åt bankerna själva att avgöra i vad mån kreditgivning med mer eller mindre lång bindning kan inrymmas inom gränserna för en sund likviditetspolitik. Bankföreningen är övertygad att, om motsvarande frihet lämnades de svenska bankerna, uppgiften skulle komma att handhavas med största omsorg och ansvarskänsla.

Bankföreningen säger sig också dela motionärernas uppfattning att säkerhetskraven är onödigt stränga när det gäller bankgarantier. Föreningen anför härom:

Förutom betryggande säkerhet i form av pant eller borgen kräves även fondtäckning i samma grad som för direkta krediter. Utomlands är, i både lagstiftning och praxis, anspråken på säkerhet betydligt mildare. Detta är också helt naturligt, eftersom riskerna vid garantigivning i många fall är avsevärt mindre än vid utlåning.

De synpunkter som framföres av *Stockholms handelskammare* överensstämmer i stort sett med bankföreningens. Handelskammaren yttrar:

Handelskammaren kan helt ansluta sig till vad i motionerna anförts om angelägenheten av att anpassa vår i vissa hänseenden föråldrade banklagstiftning efter de nya krav som utvecklingen medfört. På många punkter verkar lagstiftningen hämmande på bankernas finansiering av nya investeringar, och de krav som uppställs på säkerheter medför i vissa fall betydande och ibland avgörande hinder för svensk kreditgivning till vår exportförsäljning. Även då det gäller de i motionerna II: 704 och I: 583 berörda finansieringsproblemen för det svenska näringslivet verkar banklagstiftningens utformning i många hänseenden onödigt hämmande. Därest den år 1962 tillsatta kreditinstitututredningen icke anses kunna upptaga här berörda problem till bedömande, bör därför enligt handelskammarens mening en särskilt utredning om den svenska banklagstiftningens modernisering i ovan angivet syfte snarast möjligt komma till stånd.

Sveriges industriförbund uttalar i detta ämne följande:

Förbundet vill liksom tidigare helt allmänt framhålla det önskvärda i en revision av banklagstiftningen, syftande till att ge bankerna ökad rö-

relsefrihet när det gäller kreditgivning till näringslivet. Utredning och åtgärder rörande de i motionerna upptagna frågorna om medelfristiga krediter för exportfinansiering, om en mildring av förbudet för affärsbankerna att köpa aktier, om en uppmjukning av kraven på säkerhet vid bankgaranti för svensk företagsamhet utomlands och om obligationslån utan säkerhetsklausul är därför i hög grad motiverade. Det är vidare väsentligt, att den nuvarande emissionskontrollen vid obligationslån avskaffas.

Sveriges köpmannaförbund yttrar:

Vi vill ansluta oss till den i motion II:707 anförda synpunkten, att banklagens bestämmelser bör uppmjukas i fråga om dels förbudet mot fleråriga krediter till högre belopp än 150 000 kr, dels ock säkerhetsbestämmelserna. Både med hänsyn till utvecklingen av penningvärdet och de allt högre belopp, som investeringar i detaljhandeln numera måste avse, bl. a. beroende på att butiksenheterna blir allt större, är det i hög grad önskvärt, att fleråriga krediter för högre belopp än 150 000 kr skall kunna beviljas av bankerna. En uppmjukning av säkerhetsbestämmelserna med möjligheter för bankerna att på ett smidigare sätt anpassa sin långivning efter de konkreta förhållandena i varje särskilt fall synes också vara önskvärd.

Beträffande den i motionerna I:583 och II:704 berörda frågan om finansiering genom obligationslån anför *Svenska bankföreningen* följande:

Även om bättre förutsättningar skapas för anskaffning av riskkapital kan man utgå från att näringslivets finansiering även i fortsättningen i stor utsträckning måste ske med lånade medel. Det bör därför tillses att inga konstlade hinder reses mot upplåning på kapitalmarknaden. Inom bankföreningen har igångsatts vissa utredningar i syfte att vidga företagets möjligheter att utnyttja sina tillgångar eller själva rörelsen som underlag för långfristig kredit. Ett första resultat av dessa undersökningar har blivit introduktion på marknaden av obligationslån med säkerhet av sekundärinteckningar. Även det i motionerna omnämnda s. k. SKF-lånet tillkom i viss anslutning till utredningsarbetet i fråga. Utmärkande för det lånet är, att ingen särskild säkerhet pantförskrivits men att i stället i lånekontraktet intagits vissa spärr- och kontrollklausuler till skydd för obligationsinnehavarna.

Denna lånetyp har fått stor utbredning utomlands och har på de flesta ledande kapitalmarknader blivit så gott som förhärskande. Om icke svenska företag skall bli hämmade i sin utveckling är det av största vikt att den blir vedertagen även i vårt land. Särskilt för de stora företagen med internationella förbindelser är det angeläget att samma principer för upplåningen tillämpas i Sverige och på utländska kapitalmarknader. I annat fall skulle en upplåning utomlands förhindra upptagandet av obligationslån i Sverige och å andra sidan en upplåning i Sverige förhindra eller i varje fall avsevärt försvåra en upplåning utomlands. Frågan huruvida obligationslån av nu ifrågavarande typ skall godkännas för placering i försäkringsbolagens fonder är för närvarande föremål för behandling hos Kungl. Maj:t. Det är bankföreningens uppfattning att obligationer som ingår i sådana lån bör betraktas som »fullgoda obligationer» även när det gäller tillämpning av bestämmelserna i 62 § banklagen angående bankernas inlåningsrätt.

Utskottet. I motionerna I: 583 och II: 704, I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 har bl. a. väckts olika förslag till ändringar i valutaregleringen. Dessa förslag har utskottet behandlat i sitt utlåtande nr 31 rörande fortsatt valutareglering. I förevarande utlåtande upptar utskottet därför dessa motioner till behandling endast såvitt de avser annat än frågor sammanhängande med valutaregleringen.

I motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 har även föreslagits, att riksdagen skall hemställa hos Kungl. Maj:t om införandet av s. k. finanskreditgarantier. Sedermera har i Kungl. Maj:ts proposition nr 35 föreslagits att riktlinjerna för den statliga exportkreditgarantiverksamheten skall ändras så att garantier kan beviljas banker och andra kreditinstitut i samband med kreditgivning av betydelse för export av svenska varor eller tjänster. Förslaget har tillstyrkts av statsutskottet, vars utlåtande i ärendet (nr 35) har godkänts av riksdagen.

Vidare har i motionerna I: 577 och II: 708 yrkats att förslag även måtte framläggas om införande av ett s. k. investeringsgarantisystem. I anledning av i ämnet väckta motioner har statsutskottet i sitt utlåtande nr 53 uttalat att, i avvaktan på Kungl. Maj:ts prövning av de förslag som läggs fram i internationella organisationer, man bör kunna genom investeringsgarantier och bilaterala investeringskyddsavtal stödja de svenska insatserna i u-länderna. Riksdagen har i skrivelse till Kungl. Maj:t givit till känna vad utskottet anfört.

Då riksdagen alltså redan tagit ställning till frågorna om finanskreditgarantier och investeringsgarantier, torde motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 i nu berörda delar icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sistnämnda motioner har, utöver här redovisade frågor, föreslagits vissa ändringar i banklagstiftningen. Härvid framhålles att bankernas möjligheter att ge medellånga krediter enligt nuvarande lagstiftning är begränsade. Motionärerna framhåller, att detta är till hinder framför allt vid exportfinansieringen. Detsamma gäller banklagstiftningens regler för garantigivning. Dessa är så utformade att en garanti till hela sitt belopp måste vara täckt av säkerheter. Vid garantigivning måste banken därtill hålla en viss täckning av eget kapital.

Utskottet vill med anledning av dessa förslag erinra om den prövning av lagstiftningen rörande kreditväsendet som sker i kreditinstitututredningen. Vad den förstnämnda frågan beträffar, har utredningen enligt sina direktiv att pröva reglerna för s. k. bunden långivning. Såsom flera remissinstanser framhållit, torde även den sistnämnda frågan bli föremål för prövning av kreditinstitututredningen. Utskottet finner därför icke skäl att biträda motionärernas förslag i denna del.

I motionerna I: 583 och II: 704 — som har sin tyngdpunkt i frågor sammanhängande med valutaregleringen — föreslås en mera omfattande utred-

ning om förbättring av näringslivets finansieringsmöjligheter. Enligt motionärerna lider näringslivet svår brist på kapital; detta gäller i fråga om såväl riskkapital som långfristiga krediter. Den försämring av företagens självfinansieringsmöjligheter som inträtt bör kompenseras genom en förbättring av möjligheterna till yttre finansiering. Som exempel på åtgärder, som skulle kunna medverka hårtill, nämns — förutom vissa skattelättnader för företagen — bildandet av särskilda emissionsinstitut i bankernas regi. Vidare bör finansiering kunna ske genom lån mot obligationer utan säkerhetsklausul.

Liknande synpunkter återfinns även i motionerna I: 431 och II: 518, i vilka föreslås en utredning av möjligheterna att bredda det personliga aktieägandet. Motionärerna framhåller att det för närvarande föreligger många hinder för en sådan breddning. Den enskilde småspararen saknar sålunda tillräcklig stimulans för att satsa på ett trygghetsägande av detta slag. Vidare är tillgången på aktier helt otillräcklig. För att öka denna föreslås bl. a., förutom inrättandet av särskilda emissionsinstitut, vidgad användning av vissa med aktier likställda värdepapper. Vidare förordas åtgärder med syfte främst att öka tryggheten i aktiesparandet.

Utskottet vill anföra följande.

En gemensam utgångspunkt för de båda sistnämnda motionsparen är näringslivets aktuella finansieringssituation. Utvecklingen härvidlag karakteriseras av en minskning av den tidigare mycket höga självfinansieringsgraden, vilken i sin tur återspeglar en minskning av de höga bruttovinsterna. Såsom även framhålles i motionerna I: 583 och II: 704 kan en alltför generös självfinansiering skapa svårigheter. Så till vida bör den nuvarande utvecklingen inte ge anledning till invändningar. En förutsättning för att investeringsaktiviteten i detta läge inte skall påverkas i ogynnsam riktning är å andra sidan att företagen har möjligheter att inom ramen för tillgängliga resurser erhålla krediter i tillfredsställande form och omfattning. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att chefen för finansdepartementet i årets finansplan deklarerat, att i den mån den svenska kreditmarknadens institutionella förhållanden visar sig lägga hinder i vägen för en önskvärd upplåningsökning, dessa hinder kommer att undanröjas. Riksbanksfullmäktige understryker i sitt remissyttrande över motionerna, att allmän enlighet torde råda om en sådan politik.

För närvarande arbetar flera utredningar med hithörande problem. Den i början av år 1964 tillsatta expertutredningen av de finansiella långtidsperspektiven inom samhällsekonomin har att söka kartlägga de utbuds- och efterfrågeförhållanden som på längre sikt kan väntas råda på den svenska kreditmarknaden. Härvid skall bl. a. fördelningen mellan upplåning och självfinansiering studeras. Mot bakgrunden av dessa undersökningar skall riktlinjerna för en ekonomisk politik anges, som syftar till att skapa kreditmarknadsmässiga förutsättningar för en önskvärd realekonomisk ut-

veckling. Utskottet har redan tidigare berört den vittsyftande prövning som inom kreditinstitututredningen sker av lagstiftningen på kreditväsendets område.

Av stor betydelse för företagens finansieringssituation kommer givetvis också resultaten av allmänna skatteberedningens arbete att bli.

Även aktiefinansieringens problem är föremål för uppmärksamhet. Utskottet har erfarit att en framställning om inrättande av emissionsinstitut för närvarande är föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Vad särskilt de frågor beträffar, som sammanhänger med möjligheterna att öka säkerheten vid aktieinnehav, torde dessa bli föremål för bedömning inom aktiefondsutredningen. I sammanhanget vill utskottet även erinra om den översyn som skall ske av bestämmelserna rörande beskattning av värdestegringsvinster på aktier m. m. Syftet med denna utredning är bl. a. att skapa beskattningsregler som är ägnade att dämpa tendenserna till kursöverdrifter och öka rörligheten på aktiemarknaden utan att korttidsspekulationen uppmuntras.

Den översikt som utskottet har givit över pågående utredningar visar, att flertalet av de problem som berörs i motionerna redan är föremål för prövning. Utskottet finner därför icke skäl att biträda de i motionerna framlagda utredningskraven.

Aberopande vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A) att motionerna I: 583 och II: 704, såvitt nu är i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

B) att motionerna I: 577 och II: 708, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 584 och II: 707, såvitt nu är i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att motionerna I: 431 och II: 518 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 maj 1964

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Ståhle, Gustaf Henry Hansson, Åke Larsson*, Palm, Nils Theodor Larsson, Gorthon*, Augustsson och Stefan-son*;

från andra kammaren: herrar Regnéll, Sköldin, Persson i Skänninge*, Berglund*, fru Renström-Ingenäs*, herrar Jonsson, Fridolfsson och Elm-wall*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

I. av herrar *Regnéll, Gustaf Henry Hansson, Nils Theodor Larsson, Gorthon, Stefanson, Berglund, Jonsson och Elmwall*, vilka ansett

dels att utskottets yttrande fr. o. m. det avsnitt å s. 9 som börjar med orden »En gemensam utgångspunkt» t. o. m. det avsnitt å s. 10 som slutar med orden »framlagda utredningskraven» bort ha följande lydelse:

»En gemensam utgångspunkt för de båda sistnämnda motionsparen är näringslivets aktuella finansieringssituation. Den utveckling som skett under senare år med väsentligt minskade självfinansieringsmöjligheter inom näringslivet är enligt utskottets mening ägnad att inge starka farhågor. Om inte den fortsatta expansionen av den svenska ekonomien skall hotas, är det nödvändigt att vidtaga åtgärder för att vidga företagens möjligheter till självfinansiering. Flertalet av remissinstanserna har också understrukit detta. Endast härigenom torde den önskvärda uppgången av industriens investeringar kunna komma till stånd.

Parallellt härmed måste också möjligheterna till yttre finansiering förbättras. Nya och smidigare former för kreditgivningen och förbättrade lånemöjligheter skulle skapa gynnsammare betingelser för investeringsutvecklingen. Såsom riksbanksfullmäktige uttalat torde det råda allmän enighet om att vad som kan kallas institutionella hinder för en tillfredsställande lösning av företagens finansieringsproblem bör undanröjas. I motionerna framläggs flera förslag till åtgärder i detta syfte. Enligt utskottets mening bör en allsidig och samlad utredning ske av hela detta frågekomplex.»;

dels ock att utskottets hemställan under punkten A. bort ha följande lydelse:

»A. att riksdagen med bifall till motionerna I: 583 och II: 704, såvitt nu är i fråga, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte verkställa utredning angående förbättring av näringslivets finansieringsmöjligheter i enlighet med de riktlinjer som utskottet ovan angivit.»

II. av herrar *Regnéll, Gustaf Henry Hansson, Gorthon, Stefanson, Berglund och Jonsson*, vilka ansett

dels att det avsnitt på s. 8 i utskottets yttrande, som börjar med orden »Utskottet vill med anledning» och slutar med orden »förslag i denna del», bort ha följande lydelse:

»I motionerna pekas på flera viktiga reformer i vad gäller banklagstiftningen. Utskottet anser i likhet med flertalet remissinstanser att det är angeläget med en anpassning av banklagstiftningen efter de krav som utvecklingen medfört. Några av de frågor som behandlas i motionerna torde bli föremål för prövning inom den nu arbetande kreditinstitututredningen. Det

synes emellertid önskvärt att med utgångspunkt från rådande finansierings-svårigheter inom näringslivet en översyn av banklagens bestämmelser kommer till stånd även i vidare mån än kreditinstitututredningens direktiv möjliggör. Utskottet förordar därför bifall till motionärernas förslag på denna punkt.»;

dels ock att utskottets hemställan under punkt B. bort ha följande lydelse:

»B. 1) att riksdagen i anledning av motionerna I: 577 och II: 708 samt I: 584 och II: 707 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning rörande ändringar av banklagstiftningen i enlighet med de riktlinjer som utskottet ovan angivit;

2) att motionerna I: 577 och II: 708, såvitt nu är i fråga, samt motionerna I: 584 och II: 707, såvitt nu är i fråga, i övrigt icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.»

III. av herrar *Regnéll, Gustaf Henry Hansson, Gorthon, Stefanson, Berglund* och *Jonsson*, vilka ansett

dels att i utskottets yttrande bort ingå ett avsnitt med följande lydelse:

»I motionerna I: 431 och II: 518 betonas de möjligheter att öka företagens kapitalresurser som skulle kunna åstadkommas genom en breddning av det personliga aktieägandet. I detta sammanhang framföres en rad reformönskemål som enligt utskottets mening har stort intresse. Utskottet finner en utredning av dessa spörsmål motiverad och tillstyrker därför motionärernas förslag härom.»;

dels ock att utskottets hemställan under punkten C. bort ha följande lydelse:

»C. att riksdagen med bifall till motionerna I: 431 och II: 518 måtte hos Kungl. Maj:t hemställa om tillsättandet av en sakkunnig utredning i syfte att dels utreda möjligheterna att medelst olika stimulansåtgärder av den art som i motionerna närmare anges åstadkomma en breddning av det personliga aktieägandet, dels framlägga förslag till dylika åtgärder.»